

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล Guidelines for Promotion of Community Involvement on the Learning Resource Management in Chiang Rai Panyanukul School e

วิลาวรรณ ปิยะวงศ์

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.พูนชัย ยาวีราข

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.ไพโรภ รัตนชูวงศ์

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล 2) เพื่อหาเหตุและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านเกือบทุกด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา ที่มีระดับความคิดเห็นปรากฏตามเป้าหมาย มีการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลการดำเนินงาน ตลอดจนมีการปรับปรุง และพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

เหตุและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนโดยภาพรวมและเกือบทุกด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านการบริหารจัดการมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือนั้นมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจวางแผนหรือวิธีการต่างๆ ที่เป็นการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนารวมทั้งลงมือปฏิบัติ ส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนเพื่อเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ควรให้ชุมชนเข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ ควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในแนวปฏิบัติการประเมินผลโครงการ ด้านบุคลากร ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนด ด้านงบประมาณควรใช้งบประมาณให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผลมากที่สุด ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ควรมีผู้รับผิดชอบและใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือให้เหมาะสม

สมกับการจัดแหล่งเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ ต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วมและความร่วมมือในการวางแผนการจัดกิจกรรม และการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาและชุมชน เพื่อให้เกิดผลและมีประสิทธิภาพ

Abstract

The aims of this thesis were to 1) investigate the state of the community involvement in the management of the learning resource in Chiang Rai Panyanukul School, 2) to find out the important causes and factors affecting to the community involvement and 3) to study the guidelines for the community involvement

The results of the research investigate that the state of community involvement in the management of the learning resource in Chiang Rai Panyanukul school in overall investigate aspects was at the average level except the involvement in the decision making and the sacrifice on the development which appeared as the goal set level, The monitoring and evaluation, improvement and development were done systematically and continuously.

The important causes and factors affecting to community involvement in the management of the learning resources in The school, in general, and in investigate aspect was at the high level except the management was ranked at the average level, The personnel, budget, material and equipment were at the high level.

The guidelines for promotion of community involvement in the management of the learning resource in Chiang Rai Panyanukul school appeared that in terms of decision making involvement, the community should have a chance to be involved with the decision making in planning or methods in learning resources development in school. In terms of the sacrifice on the development, the community should participation in the school activities to establish the good relationship. In terms of the benefit sharing involvement, the learning resource in school should be used by the community. In terms of the project evaluation involvement, the knowledge and understanding on the project evaluation practices should be promoted for the personnel in the school and the community. In terms of the personnel, the involvement on the management to have the collaboration in the implementation as the goal set. In terms of the budget, the budget should be effectively used as the objectives set. In terms of the materials and equipment, the person charge should be assigned and the material and equipment in should be used properly with the learning resources. In terms of the management, the involvement principle and the collaboration in planning on activity organization and participation in the activity of the school and community should be supported for the effective results.

บทนำ

การจัดการศึกษาของไทย ภายหลังจากการปฏิรูประบบการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นต้นมา ทำให้รูปแบบการศึกษาไทยมีการพัฒนาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมีเจตนารมณ์ให้เป็นการจัดการศึกษาเพื่อสนองตอบต่อหลักการที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างแท้จริง รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาตลอดชีวิต โดยทุกส่วนในสังคมต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การพัฒนาสาระและระบบการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (มาตรา 8) การเรียนรู้ต้องจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบได้แก่ ห้องสมุดประชาชน พิพิธภัณฑ์ หอศิลป์ สวนสัตว์ สวนสาธารณะสวนพฤกษศาสตร์ แหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ตามที่ต้องการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2549 : 1)

การเรียนรู้ภายใต้รูปแบบสังคมในปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง จนทำให้ผู้คนต่างชาติดังกล่าวในการรักษารัฐธรรมนูญ ดังนั้นการจัดแหล่งเรียนรู้จึงไม่ใช่เพียงการจัดทำสถานที่ใหม่ไม่ให้เป็นสถานที่ที่ว่างเปล่าที่รกร้างเท่านั้น แต่ยังสามารถเป็นไปได้อย่างแหล่งให้ความรู้ แหล่งพักผ่อนหย่อนใจและสร้างภูมิทัศน์ที่ดีให้แก่สถานศึกษาอีกด้วย โดยความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าในแหล่งเรียนรู้สามารถ ทำให้ผู้เรียนนำมาประยุกต์และเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาของวิชาที่เรียนเพิ่มขึ้นด้วย ดังนั้น การเรียนการสอนในปัจจุบันจึงไม่ยอมยึดติดเฉพาะแต่ในตำราและภายในห้องเรียนสี่เหลี่ยม ผู้เรียนสามารถหาความรู้ได้จากแหล่งเรียนรู้รอบๆ ตัว เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเอง โดยสถานศึกษา สามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนในส่วนที่ว่างเปล่าไม่ว่าจะเป็นในอาคารเรียนหรือรอบๆ บริเวณโรงเรียน เพื่อจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ จากความสำคัญของแหล่งเรียนรู้ กล่าวมาข้างต้นทำให้มีการบรรจุแหล่งเรียนรู้ไว้ในสถานศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งส่งผลให้โรงเรียนหลายๆ แห่งจัดทำโครงการแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาของตนเองขึ้น (กรมสามัญศึกษา, 2543 : 47)

ปัจจุบันประเทศไทยมีประชากร จำนวน 65.6 ล้านคน และในจำนวนประชากรดังกล่าวมีคนพิการเป็นจำนวนมาก จากสถิติการจดทะเบียนคนพิการ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2537 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2552 มีจำนวนผู้พิการจำนวน 855,973 คน และเข้าสู่ระบบโรงเรียนจำนวน 276,129 คน ที่เหลือเป็นผู้ที่อยู่นอกกระบบโรงเรียน ซึ่งจะมีลักษณะความพิการอย่างน้อย 1 ใน 3 ของลักษณะความพิการ ซึ่งมีปัญหาในการทำกิจกรรมในการดูแลตนเอง ทำกิจวัตรส่วนตัว หรือมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ดังนั้นเพื่อให้คนพิการได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่ต้องเป็นภาระของสังคม รัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ออกกฎหมาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวกับคนพิการเพื่อเปิดโอกาสให้คนพิการได้รับสิทธิประโยชน์และโอกาสด้านต่างๆ เท่าเทียมคนปกติ เช่น รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 54 ระบุว่า บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพ มีสิทธิเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ และความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ บุคคลวิกลจริต ย่อมได้รับความช่วยเหลือที่เหมาะสมจากรัฐ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 10 ได้ระบุเกี่ยวกับคนพิการไว้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับบุคคล ซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสาร และการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแล หรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมี

สิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) มาตรา 10 วรรคสาม การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสองให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษา สำหรับคนพิการ พ.ศ.2551 หมวด 1 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษา มาตรา 5 ระบุว่า คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการจนตลอดชีวิต พร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา สามารถเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัดและความต้องการจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น ได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภทและบุคคล

การพัฒนาให้โรงเรียนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีแหล่งข้อมูล ข่าวสาร ความรู้วิทยากรและสร้างเสริมประสบการณ์อย่างกว้างขวางที่หลากหลาย รวมถึงเสริมสร้างบรรยากาศในกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและคำนึงประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนนั้น โรงเรียนจำเป็นต้องจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ ความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน อันจะส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตลอดจนเกิดการพัฒนาทางปัญญาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน จึงมีความสำคัญสามารถทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทุกที่ ทุกเวลา ซึ่งโรงเรียนเชิงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย ได้ตระหนักถึงการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัด ก่อให้เกิดคุณลักษณะของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้นทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษา ครอบครัว ชุมชน องค์กร และสถาบันทางสังคม ต้องร่วมกัน จัดให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ในทุกเวลา ทุกสถานที่ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของตนเองได้อย่างแท้จริง การเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติจริงจากสภาพแวดล้อม มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อม รักถิ่นฐาน สามารถสืบทอดความรู้จากบรรพบุรุษ เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติที่นำไปสู่วิชาชีพได้ ดังนั้น การเรียนและการสร้างลักษณะนิสัยแห่งการเรียนรู้ จึงถือเป็นหัวใจที่จะทำให้การพัฒนาผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย

กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประกาศตั้งโรงเรียนศึกษาพิเศษเชียงราย เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน พ.ศ. 2539 สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อช่วยเหลือเด็กพิการด้านสติปัญญา ในจังหวัดเชียงราย พะเยา และลำปาง เข้ารับการศึกษาเล่าเรียน และพัฒนาตามศักยภาพโดยขอใช้ที่สาธารณประโยชน์ของสภาตำบลป่าอ้อดอนชัย บริเวณบ้านโพธิ์งาม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย เนื้อที่ 62 ไร่ และในปี พ.ศ. 2546 ได้เปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ปัจจุบันโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงรายมีแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านสติปัญญา ออทิสติก อย่างหลากหลาย ตั้งแต่การปรับคุณภาพชีวิตการพัฒนา ด้านสุขภาพรวมถึงการส่งเสริมด้านอาชีพให้กับนักเรียน แต่ที่ผ่านมาชุมชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เนื่องจากบุตรหลานของคนในชุมชนไม่ได้เข้ามาศึกษาในโรงเรียนแห่งนี้ ดังนั้น เพื่อให้เกิดประโยชน์และความคุ้มค่าในการพัฒนาผู้พิการหรือผู้ด้อยโอกาส จึงอยากให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

ในการสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการใช้แหล่งเรียนรู้ของทางโรงเรียนให้เกิดความคุ้มค่า เพื่อการพัฒนา อย่าง
ทั่วถึงและยั่งยืนตลอดไป

จากการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นการว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมนั้น จะช่วยส่งเสริม
ให้การจัดการแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการส่งเสริม
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล รวมทั้งเหตุและ
ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงราย
ปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย และแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่ง
เรียนรู้ในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย ว่าเป็นอย่างไร เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการ
เรียนรู้ที่จะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน ครูผู้สอนในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย และเป็นการ
บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ โดยชุมชนมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้คุณภาพการศึกษาใน
ชุมชนดีขึ้นและช่วยส่งผลให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงราย
ปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อหาเหตุและปัจจัยสำคัญส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้
ในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงราย
ปัญญานุกูล จังหวัดเชียงราย

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ด้านความรู้
 - 1.1 โรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล จังหวัดเชียงรายได้พัฒนาแหล่งเรียนรู้โดยการมีส่วนร่วมของ
ชุมชน
 - 1.2 ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา คณะครู ชุมชน เห็นคุณค่าเกิดความตระหนัก
ความภาคภูมิใจในการใช้แหล่งเรียนรู้
 - 1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา คณะครูและชุมชน มีส่วนร่วมในการใช้
แหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาการศึกษา
2. ด้านการนำไปใช้
 - 2.1 สามารถนำไปวางแผนพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไขการใช้แหล่งเรียนรู้ให้ดีขึ้นอันจะก่อให้เกิด
ประโยชน์กับผู้เรียนต่อไปได้ในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านเนื้อหา

ขอบเขตเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ตามขอบเขตของการมีส่วนร่วมของชุมชนสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ โคเฮนและอัฟฮอฟ (ชูชาติ พ่วงสมจิตร, 2540: 11; อ้างอิงจาก Cohen and Uphoff, 1981) ได้แก่ การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

2. ด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน ประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน ครู จำนวน 35 คน ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ตัวแทนชุมชน จำนวน 10 คน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 62 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการออกแบบการวิจัยดังตารางที่ 1 ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยทั้งหมดมี 3 ขั้นตอน แต่ละตอนมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชิงรายปัญญาคุณ จังหวัดเชียงราย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชนและตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 62 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. กำหนดกลุ่มประชากร จากผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชนและตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองให้กลุ่มประชากรกรอกข้อมูลและแสดงความคิดเห็นตามข้อคำถาม จากนั้นทำการตรวจสอบแบบสอบถาม ที่ได้รับกลับคืนมามาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ นำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบคำบรรยาย สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การจัดทำกับข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 62 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนดัง ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ขำนิประศาสน์ (2547 : 173) กล่าวไว้ว่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. นำคะแนนที่ได้มาหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาเหตุและปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชนและตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 62 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลค้างนี้ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. กำหนดกลุ่มประชากร จากผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชนและตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองให้กลุ่มประชากรกรอกข้อมูลและแสดงความคิดเห็นตามข้อคำถาม จากนั้นทำการตรวจสอบแบบสอบถาม ที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ นำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบคำบรรยาย สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การจัดทำกับข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 62 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนดัง ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ขำนิประศาสน์ (2547 : 173) กล่าวไว้ว่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

3. นำคะแนนที่ได้มาหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชนและตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 62 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลค้างนี้ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. กำหนดกลุ่มประชากร จากผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนชุมชนและตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองให้กลุ่มประชากรกรอกข้อมูลและแสดงความคิดเห็นตามข้อคำถาม จากนั้นทำการตรวจสอบแบบสอบถาม ที่ได้รับกลับคืนมามาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3. นำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์ นำเสนอข้อมูลด้วยตารางประกอบคำบรรยาย สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การจัดทำกับข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 62 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
2. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนตั้ง ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์ (2547 : 173) กล่าวไว้ว่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด
3. นำคะแนนที่ได้มาหาค่าทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปสาระสำคัญสำหรับการแปลความหมายข้อมูลผู้ศึกษาได้ กำหนดขอบเขตค่าเฉลี่ย ตามเกณฑ์กำหนดของ เบสต์ (Best, 1970 : 232-233) ดังนี้
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 -5.00 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 -4.49 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 -3.49 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 -2.49 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 -1.49 หมายความว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชิงรายปัญญานุกูล โดยภาพรวม มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลางทุกด้าน
2. เหตุและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
3. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชิงราย ปัญญานุกูล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า
 - 3.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนคือเปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมตัดสินใจในการวางแผนหรือวิธีการต่างๆ ที่พัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน
 - 3.2 ด้านการมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติ แนวทางในการส่งเสริม ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติร่วมกัน บุคลากรควรมีโอกาสเข้าร่วมงานของชุมชนเนื่องในกิจกรรมวันสำคัญ เช่น ประเพณีลอยกระทง แห่เทียนพรรษา งานอื่นๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น เช่น งานมงคลต่างๆ หรืองานอวมงคล เป็นการประชาสัมพันธ์ทางอ้อม การพบปะพูดคุยกับผู้ร่วมงานจะได้รับรู้เรื่องราวหลากหลายจากเขาเหล่านั้น และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคนในชุมชน
 - 3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ แนวทางการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ชุมชนได้เข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้ เช่น การใช้สนามฟุตบอลคนในชุมชน

สามารถเข้ามาฝึกซ้อมหรือใช้เป็นสถานที่แข่งขันของชุมชนได้

3.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ แนวทางการบริหารจัดการด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการให้บรรลุเป้าหมายนั้นสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในแนวปฏิบัติการวัดผลประเมินผล ตลอดจนความเข้าใจในเทคนิควิธีการวัดผลประเมินผลรูปแบบต่างๆ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง

3.5 ด้านบุคลากร แนวทางการบริหารจัดการด้านบุคลากรของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าประสงค์ที่กำหนด

3.6 ด้านงบประมาณ แนวทางการบริหารจัดการงานด้านงบประมาณควรใช้งบประมาณให้ตรงตามวัตถุประสงค์ให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลมากที่สุด

3.7 ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ แนวทางการบริหารจัดการด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือให้ได้ควรมีผู้รับผิดชอบและใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือให้เหมาะสมกับการจัดแหล่งเรียนรู้

3.8 ด้านการบริหารจัดการ แนวทางการบริหารจัดการให้บรรลุผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วม และความร่วมมือในการวางแผนการจัดกิจกรรม และการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาและชุมชน

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ว่า สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล โดยภาพรวมและรายด้านเกือบทุกด้าน มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและด้านการมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา ที่มีระดับความคิดเห็นปรากฏตามเป้าหมาย มีการรวบรวมข้อมูลอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ มีการจัดทำระบบสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนตลอดทั้งมีการปรับปรุง และพัฒนาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ชุมชนและบุคลากรโรงเรียนมีส่วนร่วมกันจัดเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นการกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญการวางแผนและการตัดสินใจปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ การศึกษามีส่วนเกี่ยวข้องกับคนในชุมชนทุก ๆ คน และถือว่าชุมชนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้อง กับกระบวนการจัดการศึกษา การจัดการศึกษาที่ดีจะต้องคำนึงถึงชุมชน ท้องถิ่น สนองความต้องการของคนในชุมชน บุคคลที่อยู่ในชุมชนจะต้องมีส่วนในการตัดสินใจในกิจกรรมการเรียนการสอนของสถานศึกษา สอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ในชุมชนและสังคม โดยพัฒนาสถานศึกษาให้ชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของสถานศึกษาจะทำแยกอิสระจากกันไม่ได้ จำเป็นที่จะต้องพึ่งพาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนทำให้ชุมชนเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น และการมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติ คือ การที่ชุมชนและบุคลากรในโรงเรียนนำความรู้ ความสามารถของตนเองมาใช้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ทุกฝ่ายควรมีการบริหารกิจกรรมในการใช้ทรัพยากรในโรงเรียน ร่วมมือกันดำเนินการจัดสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน สนับสนุนการจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมมือดูแลพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนเข้ามาศึกษาได้อย่างแท้จริง ซึ่งวิจัยได้คล้ายกับงานวิจัยของ ยุทธชัย ชูชัย (2544 : 78) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย พบว่า ปัจจัยด้านความต้องการให้ชุมชนเจริญ

ก้าวหน้าและความศรัทธาที่มีต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ความศรัทธาที่มีต่อผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูให้ความสำคัญให้การยอมรับให้เกียรติ ให้โอกาส ตลอดจนการให้ประโยชน์แก่ชุมชน เช่น การจัดมอบเกียรติบัตร การมอบโล่ การประชาสัมพันธ์และประกาศคุณความดีให้คนในชุมชนได้ทราบโดยทั่วกัน ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอย่างถูกต้องเหมาะสม ให้มีประสิทธิภาพและมีคุณภาพรวมทั้งมีการศึกษาสำรวจ วางแผน ดำเนินกิจกรรมและประเมินผลด้วยการให้มีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นโครงการ โดยคำนึงถึงการประโยชน์และสอดคล้องกับสภาพชุมชนอย่างแท้จริง

จากข้อค้นพบที่ว่า เหตุและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชิงรายปัญญานุกูล โดยภาพรวมและเกือบทุกด้านมีระดับความคิดเห็น อยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านบริหารจัดการมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การที่ชุมชนไม่ค่อยเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เพราะโรงเรียนเชิงรายปัญญานุกูล เป็นโรงเรียนที่สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและออทิสติกบุตรหลานของคนในชุมชนไม่ได้เข้ามาเรียนในโรงเรียน ชุมชนเลยไม่ค่อยเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ชุมชนจึงไม่ได้เข้ามามีบทบาทแสดงความคิดเห็น กำหนดนโยบาย กำหนดเป้าหมายและกำหนดโครงการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน และด้านงบประมาณนั้น มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้รับงบประมาณจากต้นสังกัดอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้โรงเรียนยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและร้านค้า ควรมีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมจากชุมชนหรือระดมทรัพยากรด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดผ้าป่า การขอรับบริจาคจากผู้ปกครอง เพื่อนำมาจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนต่อไป ซึ่งงานวิจัยได้คล้ายกับงานวิจัยของสมบูรณ์ จันทราพูน (2550 :บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของโรงเรียนบ้านทุ่งฟ้าฮ่าม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษาของโรงเรียนบ้านทุ่งฟ้าฮ่าม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัย สรุปได้ว่า ประชากรมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาในด้านการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม การตรวจสอบกิจกรรมและการแก้ไขปรับปรุงในกิจกรรม การระดมทรัพยากรด้านเงินทุนและอุปกรณ์การศึกษา สำหรับความต้องการมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา พบว่า กิจกรรมการระดมทรัพยากรด้านเงินทุนและอุปกรณ์การศึกษา ทั้งในส่วนของการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม การตรวจสอบกิจกรรมและการแก้ไขปรับปรุงนั้นมีมากเช่นเดียวกัน ส่วนกิจกรรมด้านแหล่งเรียนรู้ในชุมชนและกิจกรรมด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า ประชากรมีส่วนร่วมและต้องการมีส่วนร่วมรองลงมาและน้อยที่สุด ทั้งในส่วนของการวางแผน การปฏิบัติกิจกรรม การตรวจสอบกิจกรรมและการแก้ไข ปรับปรุง สำหรับผลการนำกิจกรรมการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาไปใช้ พบว่า โรงเรียนได้รับการสนับสนุนเงินทุนและอุปกรณ์ การศึกษาทั้งจากชุมชนองค์กรเอกชนและองค์กรท้องถิ่นในขณะที่ภูมิปัญญาท้องถิ่นก็ได้ร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน

จากข้อค้นพบที่ว่า แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชิงรายปัญญานุกูล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนตามแผน โรงเรียนและชุมชนควรมีการวางแผนเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้อย่างชัดเจน และเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการวางแผนหรือวิธีการต่างๆ ที่จะเป็นการช่วยกันพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียน ด้านการมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติ ทุกฝ่ายควรมีการบริหาร

กิจกรรมในการใช้ทรัพยากรในโรงเรียนให้ความร่วมมือในการดำเนินการจัดสร้างและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ บุคลากรควรมีโอกาสเข้าร่วมงานของชุมชนเนื่องในกิจกรรมวันสำคัญ เช่น ประเพณีลอยกระทง แห่เทียนพรรษา งานอื่นๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น เช่น งานมงคลต่างๆ หรืองานอวมงคล เป็นการประชาสัมพันธ์ทางอ้อม การพบปะพูดคุยกับผู้มาร่วมงานจะได้รับรู้เรื่องราวหลากหลายจากเขาเหล่านั้น และเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อคนในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ ชุมชนได้เข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้ เช่น การใช้สนามฟุตบอลคนในชุมชนสามารถเข้ามาฝึกซ้อมหรือใช้เป็นสถานที่แข่งขันของชุมชนได้ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจในแนวปฏิบัติการวัดผลประเมินผล ตลอดจนความเข้าใจในเทคนิควิธีการวัดผลประเมินผลรูปแบบต่างๆ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง ด้านบุคลากร ต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วม และความร่วมมือในการวางแผนการจัดกิจกรรม และอาสาสมัครกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาและชุมชน ด้านทรัพยากร การดำเนินการกับทรัพยากรต้องมีหลักการ วิธีการ และแนวคิดเป็นกรอบเพื่อให้เกิดผลและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมใจ และร่วมดำเนินงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ด้านงบประมาณ ควรใช้งบประมาณให้ตรงตามวัตถุประสงค์ให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลมากที่สุด ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ ควรมีผู้รับผิดชอบและใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือให้เหมาะสมกับการจัดแหล่งเรียนรู้ ด้านการบริหารจัดการ การบริหารให้บรรลุผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วม และความร่วมมือในการวางแผนการจัดกิจกรรม และการร่วมกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษาและชุมชน ซึ่งงานวิจัยได้คล้ายกับงานวิจัยของศักดิ์ผจญ เริงใจ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาอยุธยา พบว่า แนวทางการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอยุธยาสามารถใช้เป็นแนวทางแบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วม เช่น รับรู้สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำหลักสูตร ริเริ่มโดยเสนอความคิดใหม่ๆ ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนร่วมตัดสินใจในการวางแผนจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชิงรายปัญญานุกูล การส่งเสริมการดำเนินการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นทุกฝ่ายควรปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเชิงรายปัญญานุกูล ควรให้ความสำคัญกับด้านการมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการให้มากยิ่งขึ้น เช่น มีการจัดประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อระดมความคิดและร่วมวางแผนของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ วิเคราะห์จุดดีและจุดด้อย และมีส่วนร่วมในวางแผนกรอบการประเมินผลโครงการก่อนการดำเนินงานทุกครั้ง เพื่อให้ทราบความก้าวหน้าของการจัดแหล่งเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็น

ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน ดังนั้นการให้ทุกคนในชุมชนมีส่วนร่วมจึงย่อมจะทำให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสูงสุด เพราะผู้ปกครองและชุมชนย่อมรู้ถึงสภาพและความต้องการที่แท้จริงของตนเอง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำรูปแบบการบริหารจัดการโดยการมีส่วนร่วมไปใช้กับการบริหารกิจกรรมด้านอื่นๆ ของโรงเรียนที่นอกเหนือจากการจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อร่วมพัฒนาคุณภาพการบริหารโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น
2. ควรนำรูปแบบการวิจัยไปต่อยอดในการทำวิจัยในเรื่องการตัดสินใจ
3. ควรนำรูปแบบการวิจัยไปพัฒนาในการทำวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณ

เอกสารอ้างอิง

- กรมสามัญศึกษา. (2543). แนวทางดำเนินการ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: กรมฯ.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน กับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต) สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์ (2547). ระเบียบวิธีวิจัย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทพิมพ์การพิมพ์.
- ยุทธชัย ชูชัย. (2544). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาตามโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- ศักดิ์ผจญ เริงใจ. (2547). การศึกษาแนวทางการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2549). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. ประถมธานี: สกายบุ๊กส์ จำกัด.
- สมบูรณ์ จันทราพูน. (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของโรงเรียนบ้านทุ่งฟ้าฮ่าม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต) เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Best, John W. (1970). *Research in Education*. New Jersey: Prentice Hall, Inc